

בסיעתא דטימיא

שיעור שבועי

הגאון הגדול

רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

פרשת כי תבוא | 582

ט"ז באלול תשפ"ב

ניתן לשמוע בקו ישיר: 03-6171004

www.kolhalashon.com

גישה ישירה לשיעור במערכת קול הלשון

בלי לחפש ולדפדף בין השיעורים במערכת.
מתקשרים לקו קול הלשון במספרים הרגילים והישירים,
מקישים מיד כוכבית * סולמית #
ואחריו את מספר השיעור 34224499 ולסיום סולמית #

פרשת פי תבוא תשי"ב

שיעור הגר"י זילברשטיין שליט"א ב"בית הכנסת המרכזי רמת אלחנץ"

לע"נ שמואל ב"ר משה גודלבסקי ז"ל
לע"נ אברהם יצחק בן אליעזר מנחם ושרה שפס ז"ל

עצמו שאין תכסיסי החוק מונעים הברכה כיון
שהוא מלך באמת והדברים פשוטים.

שיחור בעל תוקע ממש חבר, האם נחשיב לשיכר?

טיאלה:

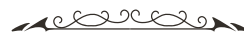
בעל תוקע שאינו נוטל שכר עבור המצוה, הקהילה
רוצה להטיב עמו, ולכן החליטו לשחרר אותו ממס
חבר, האם נחשב פטור זה כנטילת שכר?

תשובה:

נאמר בשו"ע [סימן תקפ"ה ס"ה]: "הנוטל שכר
לתקוע שופר בר"ה, או כדי להתפלל או לתרגם
בשבתות ויו"ט, אינו רואה מאותו שכר סימן
ברכה". כתב המג"א: שאיסורא ליכא כיוון דצורך
מצוה הוא, יעו"ש. וכן מבואר בשו"ע [סימן ש"ה
ס"ה]: שיש מתירים שכר שבת במקום מצוה, אלא
שאינו רואה בזה סימן ברכה. (הוסיף המשנ"ב (שם)
שאסור לשכור את התוקע בשבת ויו"ט).

הנה ב'תורה לשמה' [סימן קנ"ו] כתב וז"ל: "תוקע
בר"ה שדרכו לתקוע לקהל בחנם בביהכנ"ס אחד,
המתפללים ותיקין, והולך ותוקע עוד לקהל בבית
הכנסת אחר המתאחרין, אך שם בביהכנ"ס השנית
אינו תוקע בחנם אלא בשכר, וזה שכרו בעבור
שהוא תוקע להם הם פורעים בעדו מס המלך,
העולה עליו מידי שנה בשנה, ונסתפקנו אם זה
נחשב כשכר שבת ויו"ט דאסור, כיוון דליכא הכא
הבלעה כלל, או דילמא דשרי בכה"ג?"

השיב הבן איש חי: "כתב הרמב"ם [פכ"ד משבת
ה"ח]: "הילכך מותר לשמור פירותיו בשבת, ואם
בא אדם ליטול מהם מותר לגעור בו, אף על פי
שדבר זה מחפציו הוא, דלא נאסר אלא לקנות
לעצמו חפצים שאין מצויים או להשכיר ולהרוויח,

אם מברכים "שיחלק מכבודו" על מלכת אנגליה

טיאלה:

כיצד מברכין על המלכה "אשר נתן מכבודו לבשר
ודם", הרי אין לה אפשרות להרוג בני אדם, ומבואר
במשנ"ב [רכ"ד י"ב] וז"ל: "השלטונים שאין עול
מלך עליהם לשנות דבריהם ודן והורג במשפט,
מברך עליהם?"

תשובה:

השיב מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל: נוסח הברכה
מתייחס על הכבוד הניתן למלך, וזאת ראינו
באנגליה בצורה מאוד בולטת שאין כמותה, וכפי
שמפורסם בכל העולם, שכבוד המלכות שם
מאוד מיוחד. במצב זה, לא צריך את הפרט של
הורג אנשים... ואדרבה עליה דיבר השו"ע [רכ"ד
ח']: "על מלכי העכו"ם אומר ברוך שנתן מכבודו
לבשר ודם", ולא הזכיר שצריך שתהיה למלך
סמכות להרוג בן אדם. על זה הוסיף המשנ"ב הנ"ל
שהשלטונים (שהם מלכים בדרגה נמוכה יותר)
שם, צריך שיהיה להם אפשרות להרוג, ורק אז
מברכים עליו.

כ"כ בשו"ת שבט הלוי [חלק א' סימן ל"ה]: "וכן
פשוט בעיני דאפילו אין בידה להרוג ממש בלי
התייעצות עם ראשי השלטון מ"מ, היות היא או
הוא היותר מכובדים עמם וחולקים להם כבוד
שאין דוגמתו, ראוי לברך עליהם שנתן מכבודו",
וכן יראה להדיא מתשובת הרדב"ז [ח"א סי' רצ"ו],
אשר ממנו מקור הסברא דצריך שיהי' בידו להרוג,
שהובא בקצור במג"א [שם ס"ק ה'], דאין המדובר
אלא מאלו שנתמנו ע"י המלך, שחסרון רשות
להרוג הוא סימן על חסרון גדולתם, לא במלך

כמו כן, אם נתנו שיקבל שכר על מה שהתאמן לפני ר"ה, ומה שתקע בחודש אלול שפיר דמי, אמנם במקרה ולא התנו כן, והוא לא תקע בחודש אלול, ולא היה צריך להתאמן, לכאורה עדיין יש כאן בעיה של שכר שבת.

נראה, שבכל זאת בענייננו, מותר לכתחילה למחול לו על מס החברות, ואין בזה בעיה כלל של שכר שבת, והוא מפני שמס זה מיועד לכל צרכי הקהילה, ואחד מצרכי הקהילה הוא שיהיה בעל תוקע טוב, נמצא שהם צריכים אותו בשביל צרכי הקהילה, והוא שילם את חלקו במס החברות, בזה שהוא תקע בשופר והשלים את צרכי הקהילה כמו שאם היו צריכים להביא בעל תוקע מחוץ לעיר, פשוט שמותר לתת לו דירה ואין זה בכלל שכר מצוה ושכר שבת, שהוא שכר הבאתו לכאן ולא שכר על עצם התקיעות. הכא נמי, אין הפטור של מס החברות נידון כתשלום שכר, אלא נחשב שבזה שתקע הוא השלים את חלקו בצרכי הקהילה, וצ"ע.

לסיכום: בנטילת שכר על התקיעות, ישנם ג' חששות: א. שכר שבת, ב. שכר מצוה, ג. ממצוא חפצך. ובאופן של מחילת חובות אין חסרון של ממצוא חפצך, אך לא מצאנו שאין חסרון של שכר שבת. וכשנוטל שכר על האימונים ועל התקיעות של חודש אלול אין חשש. ואם מוחלים לו על מס חברות, יתכן שאין בזה חשש כלל, אפילו כשעושים כן אפילו אם תקע רק תקיעות המחויבות מהתורה, ולא היה צריך להתאמן כלל, כי פטור על מס חברות אינו נחשב כשכר כלל, וצ"ע.

היכי דמי אתרוג בשר אך מסריח ?

שיאלה :

האתרוג הוא פרי בעל "טעם טוב" וגם בעל "ריח טוב", איך יתכן שאתרוג שהוא מהודר בכשרות אבל מי שקונה אותו מכניס לביתו אתרוג מסריח?

תשובה :

נאמר ברמ"א [חו"מ סימן שי"ב ס"ט]: "מי ששכר בית לחבירו, והיה אוהבו ונעשה שונאו, אין יכול להוציאו מן הבית. ואם אמר ליה מתחלה שאינו משכיר לו רק משום שהוא אוהבו, ונעשה שונאו, יכול להוציאו (נ"י פרק השואל)". יעוי' ב'פתחי תשובה' [שם ס"ק ו']: "עיין בתשובת שבות יעקב

אבל לשמור ממונו שכבר בידו עד שיעמוד כמות שהוא מותר, הא למה זה דומה, לשומר בית מפני הגנבים". נמצא לפי זה הטעם דמותר לשמור פירות, הוא לפי שאינו הנאה מחודשת, וא"כ גם כאן בנידון השאלה, שהוא אינו מקבל שכר בעין בהנאה מחודשת, אלא רק הם פורעים בעדו המס, ומבריחים ארי מעליו, ליכא איסורא משום שכר שבת ויו"ט עכ"ל.

לפי דבריו היה מקום לומר שבענייננו שרוצים לשחררו ממס חבר, מותר לכתחילה ואף אין חשש שלא יראה סימן ברכה, מפני שאין זה נחשב לשכר כלל אלא רק כמבריא ארי.

אלא שדברי ה'תורה לשמה' מחודשים; דלכאורה יש חילוק בין האיסור של ממצוא חפצך לאיסור של שכר שבת, והרמב"ם מיירי לגבי האיסור של ממצוא חפצך, ובאיסור זה אם אין הנאה חדשה אין זה נקרא חפצך, אבל לגבי שכר שבת יתכן שיש איסור, שהרי כתב רש"י בכתובות [דף ס"ד]: "דטעם האיסור, גזירה משום מקח וממכר ושכירות, ולא מצאנו שבפירעון חובות אין גזירה זו. וכעין זה העיר בתשובות והנהגות [ח"ב סימן רע"ט].

עוד יש להעיר, דמלבד האיסור של שכר שבת, לכאורה יש עוד איסור שלא ליטול שכר על המצוות, דמה אני בחינם אף אתה בחינם.

יעוין בנשמת חיים [לר' חיים ברלין סימן ס"ג] שדן בסברא זו, וכתב דלפי המבואר ברמ"א [יו"ד סימן רמ"ו ס"ה] וז"ל: "וכל חידושי סופרים דהיינו מה שנתקן מדרבנן, מותר ליטול שכר ללמדו", י"ל דה"נ דווקא על תקיעות דאורייתא אין ליטול שכר, אבל על התקיעות הנוספות מדרבנן, מותר ליטול שכר עליהם... יעו"ש.

לפי זה יתכן שגם על התקיעות של היום השני, יכול ליטול שכר, שהוי מצוה דרבנן. אך יתכן שמאחר ומעיקרה מצות התקיעות היא דאורייתא, ומה שמוסיפים הוא הוספה וחזוק לדאורייתא, אולי אסור, וצ"ע.

יש להוסיף שעל הארבעים האחרונות הבאות להשלים מאה קולות דלא הוי מצוה מדרבנן אלא רק מנהג, קל יותר ליטול שכר.

אם נתנה בעל התוקע שהוא נוטל שכר על התקיעות הנוספות, אם נשתתק ומישהו אחר תוקע אותם, לא יגיע לו שכר.

השיאל סולם לבנות סוכה ולא החזיר ובעל הסולם נאלץ לקנות סולם חדש

סיאלה :

מעשה בראובן שביקש משמעון סולם כדי לבנות את סוכתו, שמעון הסכים אך אמר לו שכאשר יגמור להשתמש בסולם, שיחזיר לו את הסולם, כדי שגם הוא יוכל לבנות את סוכתו. ראובן לקח את הסולם, ולאחר שגמר להשתמש, שכח להחזיר את הסולם ונסע מביתו. שמעון המתין שראובן יחזיר לו את הסולם, אך משבושש לבוא, הוא הלך לביתו ודפק בביתו, אין קול ואין עונה. בלית ברירה שמעון הלך וקנה סולם חדש. בערב חג הסוכות ראובן הגיע להחזיר את הסולם, שמעון שאל אותו היכן הוא היה, הוא השיב שהוא שכח, והשאיר את הסולם בביתו ונסע לכמה ימים. כעת טוען שמעון, שאין לו מקום לשני סולמות, ורוצה שראובן ישלם לו על סולם אחד, וייקח אותו. ראובן טוען שאין לו צורך בסולם, אם מי הצדק?

תשובה :

ראובן חייב לשלם לשמעון על הסולם החדש (אמנם לא מן הדין משום שזה גרמא), אבל הוא פשע וגרם לו לקנות סולם חדש שכלל לא היה צריך. אם ראובן לא מסכים לשלם על הסולם, והוא ש"ץ, יש להודיע לגבאים שלא יתנו לו לגשת להיות ש"ץ בימים נוראים מכיוון שהוא נהג בצורה פושעת, אין הוא ראוי להיות ש"ץ בימים נוראים.

קושיא עצומה

סיאלה :

"על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים בדרך בצאתכם ממצרים", מבואר בזה שמן התורה פת עכו"ם מותר.

קשה, איך כתב הט"ז [בדור"ד סימן קי"ז] לתרץ, למה חז"ל לא גזרו שלא למול בשבת, שמא יעביר ד' אמות ברשות הרבים? ותירץ הט"ז כיון שהתורה אמרה בפירוש "שביום השמיני ימול", 'ביום אפילו

[ח"ג סימן קע"ט], באחד שהוצרך מאד למעות להתפרנס מהם, והשכיר את ביתו לאחר, ועשה עמו תנאי, שייתן לו מיד סך מה על שכירותו על כמה שנים, כדי שיוכל לישא וליתן עם המעות, והוא עצמו ידור בבי עקתא, ואח"כ נודע הדבר לגוי בעל חוב של המשכיר, ועיקל המעות של השכירות, והמשכיר אינו רוצה לצאת מהבית וטוען כיון שאינו יכול ליטול המעות אינו רוצה להשכיר. גם אומר, כי השוכר עצמו גילה הדבר להבעל חוב, והשוכר כופר שלא גילה הדבר, ושאל השואל מה דינו. והשיב, נ"ל פשוט דהדין עם המשכיר, פשיטא אם יש לברר שהשוכר גילה הדבר להבעל חוב שהשכירות בטלה, אף דמבואר [בסימן שפ"ח סעיף י"ב בהג"ה], דכל כה"ג לא מיקרי מסור, מ"מ רעה גדולה עשה ובוודאי אדעתא דהכי לא השכיר לו, שיעשה לו רעה גדולה כזו, ויותר מזה מצינו [בסימן שי"ב סעיף ט' בהג"ה], דאם השכיר לו בשביל שהוא אוהבו ונעשה שונאו השכירות בטלה, וכ"ש בזה דדמי ליה כארי אורב לגלות מסתורין, אלא אפילו אם נעשה העיקול שלא בידיעת השוכר, ג"כ השכירות בטלה, אף שהוא נאנס ואונס רחמנא פטריה, מ"מ המשכיר גם כן פטור דאין לחייבו לאחר בשביל אונסו, וכ"כ הש"ך בסוף סימן כ"א [סק"ג] וכן פסק בתשובת צמח צדק סי' ל"ט. ע"כ.

והנה פתרון החידה: שוכר ששכר חנות למכור בה אתרוגים, והסתכסך עם המשכיר ואמר לו שהוא ילשין עליו לשלטונות המס. המשכיר מאוד כעס עליו ודרש ממנו מיד לעזוב את החנות. השוכר לא מסכים, אע"פ שהוא יודע שלפי הדין הוא חייב מיד לעזוב, וגם מי שקונה אתרוגים ממנו יודע מזה, ובמקום להגיד למוכר האתרוגים שהוא גזלן, הוא קונה אצלו אתרוג והוא תומך בידי השוכר ונותן לו גיבוי בזה שקונה ממנו את האתרוג. אתרוג זה מסריח במקום להיות מריח.

וכן תי' בעל 'אילת השחר', וכן העיר ב'כלי חמדה' פת עכו"ם, ובפרדס יוסף. יש להביא ראיה לכך מהמדרש רבה [פרשת בהר ל"ד ח']: לא כתוב שהיה מותר לנו לאכול מזה. והביא, שכן מפורש במדרש [בהר ל"ה, ח']: "אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים, וכי צריכים היו להם ישראל, והלא כל אותן מ' שנה שהיו ישראל במדבר היה המן יורד להם, הבאר עולה, והשלו מצוי להם, ענני כבוד מקיפין אותם ועמוד ענן נוסע לפניו, אלא דרך ארץ הוא הבא מן הדרך מקדימין להם במאכל ובמשתה וכו'". הרי דברים ק"ו ומה מי שלא עשו חסד עם מי שאינו צריך חסד וכו' מי שאינו עושה חסד עם מי שצריך חסד, על אחת כמה וכמה.

עוד י"ל ע"פ רש"י בפרשת ויצא [ל"א, נ"ד]: שכל דבר מאכל קרוי לחם, וא"כ מה שאמר אשר לא קידמו אתכם בלחם, לחם לאו דווקא.

בשבת', אם כן אין כוח ביד חכמים לעקור דבר המפורש בתורה ולומר שאין למול בשבת.

אם כן אם מפורש בתורה שפת עכו"ם מותרת, איך יש כוח ביד חכמים לגזור על פת עכו"ם, אם בתורה מפורש שפת עכו"ם מותרת?

תשובה:

נאמר במסכת יומא [ס"ז.]: "על כל סוכה וסוכה אומרים לו הרי מזון והרי מים. תנא: מעולם לא הוצרך אדם לכך, אלא שאינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו". וכך יתכן שגם בענייננו, השי"ת הקפיד, למה לא הקדימו פניהם בהיותם בדרך בפת ומים, כדי שיהיה להם פת בסלם, ולא לאכול בפועל, כי מספיק רק לקדם פניהם בפת ומים, כדי שיהיה להם פת בסל, אבל אין זה היתר לעם ישראל לאכול בפועל.

להזכירכם, השיעור הבא יתקיים בעז"ה ביום ב', כ"ג באלול תשפ"ב, בבית הכנסת המרכזי ברמת אלחנן בשעה 20:00. תפילת ערבית בשעה 19:45.

ייטיר בוח גדול למערכת קול הלשון ולראשייה, על העברת השיעור באיכות מופלאה.

ניתן להאזין לשיעור בשידור חי מקול הלשון במס' טל' 03-6171004